

تعريف موجز بالإسلام
باللغة : الفلبينية

Introduction to Islam in Philippine Language

(Makempet a Mga Bitiyara Pantag ko Islam)

So Langowan o Podi na Rek o ALLAH a Kadnan o Langowan o Ka-aden, na Goso Salat ago so Kalilintad na san ko Pangolo o mga Sogo o ALLAH a so Nabitano a Mohammad, na goso mga Pamilliya niya, na goso mga Bolayoka iyan sa Kasama sama iran.

Si-i ko Oriyan anan: na so Islam na sekaniyan so kasak si-i sa da-a pusimba-an a rowar ko ALLAH, go mata-an a so Mohammad na sogo o ALLAH, si-i anan pamola-a ko puso ago si-i ko dila ago si-i ko anggaota, ago sukaniyan a Islam na mararangkom iyan so kaparatiyaya-a ko num rokon o Paratiyaya, na goso kanggalbuka ko lima rokon o Islam, ago so kapiyapiyai san, go sukaniyan i Totop o Kalangolangowan o Mga Panolon o ALLAH a so Piya ka toron o ALLAH si-i ko Totop o Mga Nabiniyan ago so mga Sogo iyan a sekaniyan so Mohammad a wata a Mama o Abdullah e, a giyanan so Agama a Teto, a da-a ba Tarima a o ALLAH a po-on ko Isa a Tao a Agama a salakaoro, ka sabnar a biyaloy seka niyan o ALLAH a Agama a Malbod ago Macap a da-a baon Madadalum a Maregun, go da a Baon Paca dokao, daniyan Paliyogatun ko somiyoludon aba niyan di kagaga, go daniyan kiran batogun so diran katacnar, a sukaniyan so Agama a aya tomadung iyan na so kapa ka Isaisa a ko ALLAH, go aya Tagotao niyan na so Kapati-is, go aya Bongkos iyan na so Kapaginontolan, go aya Mititindug iyan na so Titho a bunar, Go ay Bara Niyawa niyan na so Limo, go sukaniyan na Agama a Lubi a Mala a aya Ippintal iyan ko Mga Oripun o ALLAH na so Langolangowan a Sogoan a Phacang-gai a gona kiran si-i ko Agama iran na go si-i ko Duniya iran, go Pupaki iktiyaraniyan kiran so kalangolangowan a pakamoralala kiran si-i ko Agama iran, na go si-i ko kapupagintao iran, go sukaniyan so Agama a so piyaki ompiya anon o ALLAH so langolangowan o mga kupit ago so mga paparangayan, go misabapon a kiya ompiya-i ko kapagintao sa dunya na go sa Alongan a Harikiyama, go mini sabapon a kiya paka kakalayama o mga Puso a kakawatana ago so mga baya a ginawa a bidabida sa miya paka ligtas iyan siran po-on ko kalibotung o Ribat, sa miyang gonanao niyan siran ko bunar, sa mini toro iyan kiran so lalan a matito, a sukaniyan so agama matito a inimpidan sa toto a kaimpid si-i ko kalango langowan o mga total iyan, nago si-ipun ko kalango langowan o mga kokomaniyan, ka da-a baniyan piya notol a badi maka titayan ko kapati-is ago bunar, ago da-a kiyokom iyan a badi si-i maka papasod ko mapiya ago ontol, a pud ko mga kupit a tito, ago so mga galbuk a tarong, ago so mga paparangayan a maka lulubi, ago so mga dadabiatan a makalalawan, sa aya panolon iyan na aya masisinganinon na so kapaka moayan angkai a pamakatalingoma a ka-aloy:

1. So kapaki tokawi ko mga Tao ko kadnan iran ago so miyadun kiran a si-i anan kasabot ko mga Ingaran iyan a mga pipiya a da-a baniyan sangai a salakao, ago si-i ko mga Sipat iyan a Maporo a da-a baniyan izan komadadalumon, ago si-i ko mga galbuk iyan a mca ookit sa ongangun a da-a baniyanon sakotowa, ago kabnar iyan a da-a baniyanon rimbang.

2. So kipanolonun ko mga Oripun o ALLAH ko kasimba-a iran ko ALLAH a isaisa a da-a sakotowa iyan, si-iyanan maka pung golalan ko kipung golalanun ko sai pimbitiyara kiran si-i ko Qur'an ago si-i ko Sabdan o sogo o Allah po-on ko mga sogoan na goso mga lalangan a giyanan i kadadaluman ko iptagompiyairan ago ipagontong iran si-i sa dunya nago sa Alongan a maori.

3. So kapaki Inungka angkiran ko Mambubutadiran, nagoso kandodan iran ko oriyon o Kapamatairan, goso kaoma iran ko mga koba iran, go si-i ko kapagoyaga kiran sa Alongan a Maori na goso katimbanga ko mga Amal iran, go so kabalingan i ran a kakal a odi sa Sorga na sa Naraka si-i oto ko itongan o mga galbuk iran o mapiya na mapiya, o marata na marata.

So di mipundarainon ko mga Onayan o Islam na Kapakai a timo-on tano so mga bitiyara on sa giyankai a pamakatalingoma amga Osayan:

Paganairon: so num rokon a Iman.

Paganai a Rokon: so kaparatiyaya a ko ALLAH Y.

Go Madadalumon angkai a Pamacatalingoma:

a- so kaparatiyaya-a sa ayakadnan na so ALLAH, aya ma-ananiyan na mata-an sukaniyan a ALLAH i somisiyap rekitano go sukaniyambo i pupangadun ago kiruk ko langowan o ka-adun ago sukaniyambo i di-i kakandiyara ko langowan o pitibarangan a mabubutad o ka-adun ago di-inggiragirai ko langowan a butadiran.

b- so Kaparatiyaya-a ko ALLAH sa sukaniyan i pusimba-an, aya ma-ananiyan na mata-an sukaniyan a ALLAH i bunar a pusimba-an, goso kalangolangowan o puphamanimba-an a salakao ko ALLAH na di bunar.

c- so Kaparatiyaya-a ko mga ingaran o ALLAH na goso mga sipatiyan, aya ma-ananiyan na mata-an sukaniyan a ALLAH na adun a mg a ingaraniyan a mga pipiya, go ana mga sipatiyan a kompleto a maporo, a si-i macapopo-on ko kiya aloi niyan ko kitab o ALLAH a so Qur'an, ago si-i ko Sunnah o RASOLOLLAH e.

ika dow a rokon: so kaparatiyaya-a ko mga Malaikat.

so mha Malaikat na mga oripun a ki susula-an, inadun siran o ALLAH I, na ining golalaniran so simba iran ko ALLAH I, go mipasiyonot siran ko ko sogoan kiran sa miyangongonotan siranon, sa ini sang golai niyan kiran so mga galbuk ambarambarang, pud kiran so Jibril a pakisasanganon so wahi a maca popo-on ko ALLAH a iptoron iyan ko mga Nabi ago so mga Rosol. go pud kiran so Mikhail a paki sasanganon so Oran ago so Mangunguto, go pud kirampun so Israfil a paki sasanganon so a pagiyopa ko sanggakala ko masa a kambonoa ko langolangona bara niyawa, goso masa kapagoyaga kiran, go pud kirampun so Malakalmaut a paki sasanganon so kaptong gosi niyan sa niyawa ko pupatay.

Ika tlo a Rokon: so kaparatiyaya a ko mga kitab iyan.

so ALLAH U na initoron iyan ko mga sogo iyan so mga kitab a madadalumon so toroan ,ago so mapiya ago so iptagompiya, sa aya katawan tano sa mga kitabanan:

a- so Taorat a piyaki tiron o ALLAH I si-i ko Musa u a sukaniyan so pinaka susula-an ko mga Kitab o Bani Israil.

b- so Injil aso piya kitoron o ALLAH I ko Isa u.

c- so Zabor a ini bugai o ALLAH I ko Daud u.

d- so mga Suhof (Pandoan) o Ibrahim u.

e- so Qur'an a susula-an aso piya kitoron o ALLAH I ko nabi niyan Mohammad e a kaposposan o mga Nabi, a piyaki lapisanon o ALLAH so kalangolangowan o mga kitab a miya ona-anian, go piya ki siyap iyan, sabap sa biyaloi niyan so Qur'an Tanda iyan ko mga ka-adun langon taman sa kapaka tindug o alongan a Qiyamah.

Ika Pat a Rokon: so kaparatiyaya a ko mga Nabi niyan

so ALLAH I na siyogo iyan ko mga ka-adun iyan so mga Rosol, aya pagampaganai ron na so Nuh u, go aya polimposan iyan na so Mohammad e, so kalangolangowan o Rosol a pud kiran so Isah a wata o Maryam, ago so Ozair a bagian iran so Salawat o ALLAH a goso kalilintad, siran na mga manosiya a mga ka-adun a da-a bairan masisipat ko mga sipat o Kadnan a isabo, ka siran na pud ko mga oripun o ALLAH a ini sula kiran o ALLAH so Risalah sogoan, go sabnar tiyo topan o ALLAH a giyang kai a mga risalah ko risalah o Mohammad e go siyogo iyan ko kadandan o langowan o mga manosiya, sa dadun a Nabi ko oriyaniyan.

Ika Lima a Rokon: so kaparatiyaya a ko Alongan a Maori

a giyanan so Alongan Qiyama a da-a gawi-i a oriyaniyan, si-i ko masa a pagoyagun o ALLAH so mga manosiya a po-on ko mga Qobor iran a kaoyagoyag a kakal, odi si-i sa Balingan a Limo , na si-i ko Darpa a siksa a Malipudus, go so kaparatiyaya-a ko alongan a maori na sukaniyan so kaparatiyaya ko kalangolangowan a mapunggolaola ko oriyaniyan o kapatai po-on ko somariya ko Qobor goso kapaka dayaon ago so siksaon, na goso mapung golaola ko oriyaniyan ka datar kapagoyaga ko mga ka-adun ko kapum bowat iran ko mga koba iran, goso katimbanga ko mga amal iran, na oriniyampuman so sorga odi na so naraka.

Ika Num a Rokon: so kaparatiyaya a ko Okoran:

so okoran na sukaniyan so kaparatiyaya-a ko mata-an a so ALLAH na inokor iyan so mga ka-adun, go inadun iyan so mga ka-adun sa maca a-ayon ko miyaona dun so katawi niyanon, go macang gogolalan ko ongangun oALLAH, ka so kalangolangowananan na katawan dun o ALLAH sapap ko ilmo iyan a kakal, go misosorat si-i ko Laoh Mahfohd (lista-an a Masisiyap), so ALLAH na sabnar a Kabayaiyan anan na go inadun iyan anan langolangon, sa da-a basan ka-adun inontabo o kabaya iyan ago balowi niyan ago pagadunun iyan.

ika dowo so: mga rokon o ISLAM.

so Islam na piyanagombalai sa Lima a Mga Rokon, di pumbaloi so Tao a Moslim a Tito Taman sa diniyan anan Paratiyaya-an sarta a ing golalaniyan, sukaniyan so:

paganai a rokon: so kasak si-i sa da-a Simba-an a rowar ko ALLAH, go so Mohammad na sogo o ALLAH, go giyang kai a Shahadah na sukaniyan i gonsi o Islam go Kambubukunan iyan a ron pinagombalai.

go aya ma-ana a da a simba-an a rawar ko ALLAH: da-a pusa-asuatun a bunar a rowar ko ALLAH a isaisa, go sukaniyan na pusimba-an a tito a bunar, go so pusimba-an a salakaoron na ribat, ka ayama-ana a Tohan na pusimba-an.

go aya ma-ana a kasaksi-i sa mata-an a so Mohammad na sogo o ALLAH: na so kapangimbunaraon ko sai a piyama notol iyan, go so ka onotoron ko sai a inisogo iyan, go so kapanang gilai ko sai a ini sapar iyan ago ini karangit iyan, go ayabo a padoman ka ko kasimba angka ko ALLAH na so Sogoan iyan.

ika dow a rokon so: Sambayang.

go sukaniyan so Lima a mga sambayang ko Lima Wakto ko soldo kadadaondao ago so kagagawi-i, ini paliyogat anan o ALLAH ka an mabaloi anan a iptonai a kabnar o ALLAH ko mga oripun iyan, na go panalamat iran ko limo kiran o ALLAH, go kamputa-an o Moslim ago so Kadnan iyan, ka mapapadalum san so kapangangarapan nagoso kapanong ganoy ko ALLAH, go kabaloi pun a kisapar iyan ko moslim so mga adat a piyamaka sisingai ago so mgararata.

go inator sampun so kapiya-an o agama, goso iptagompiya o paratiyaya, goso balas o ALLAH a tonai ago bara, na puka adun ko oripun so kapaka duka niyawa nago so bago a so sai a ippagontong sa donya a go sa alongan a maori.

ika tulo a rokon so: Kandiyakat.

go giyanan so sadqa ipumbugai o tao a miya wajibon so kandiyakat ko oman ragon si-i ko kikapapatotonon a pudon so mga pobri ago so salakao kiran apud ko kapakai a bugan sa zakat, go da mawajib anan ko paqir a da-a tamok iyan a miya ka nisab, ka aya osto na si-i miya wajib ko mga kawasa ka an matarotop so agama iran oso kababaloi ran a mga moslim, go kappaka ozor o mga butad iran na go mga paparangayan iran, go linding ko pamakakaid kiran go so mga tamok iran, go iplimpiyo kiran pantag ko mga kadosta-an iran, go imbangon ko kadandan o kamapiya-an iran, nago giyanampun a diyakat na sagintas a tanto a maito si-i ko sai a ini bugai kiran o ALLAH a tamok ago rizki.

ika pat a rokon so: Kapowasa.

go sukaniyan so kapowasa ko bolan a Ramadhan a babarakatun, a ika siyao ko mga olanolan a pud ko mga olanolan a pumbutuwan sa Qamariyyah, a diron di timotimo so kalangolangowan o mga moslim, na iptarug iran so mga baya-a ginawa iran a kalalayaman datar o pangunungkun ago panginginomun go so kambabangonan sa walai ko ko kadadaondao po-on ko kasubang o fijar na taman ko kasudup o Alongan, go pusambiang kiran nanan o ALLAH po-on ko limo iyan na go so kamapiya-anian para ikompleto ko agama iran ago so paratiyaya iran, go iponas ko mga dosa iran ago

iporo ko mga pangkatan iran go so salakao san a pud ko sai a inator iyan ko kapowasa a pud ko mga pipiya a masla si-i sa donya ago sa akhirat.

ika Lima a rokon so: Kapnaihaji.

go sukaniyan so ka anononga sa baitollah hil haram ka itonai so simba ko ALLAH a matutundo a tinindos si-i ko masa sa giyanan na kalalayamandun ko pandoan o Islam, ka sabnar ini paliyogat anan o ALLAH KO paka gagaon sa maka isa ko tundai o omor, go madadalumon so kapkatimotimo o mga moslim a maca popo-on ko pimbarang a darpa, si-i ko darpa pirmiro a darpa sa liyawaw aya a lopa apusimba-an iran so sasatiman a kadnan, ko diditarun iran so satiman a ditarun, a da-a bida-an o dato ago so dato-an, ago so kawasa ago pobri, ago so mapoti ago maitum, sa iptonai ran so mga simba a limitado, a pud ko malaon na so katoron sa Arafat, na go so kapliyota sa Ca'bah a susula-an - Qibla o mga Moslim - go so ka sai sa pagulutan a Safa ago giya Marwa, go madadalum pun san so mga gona a madakul a pantag ko kapagagama na goso kandoniya a di kagaga so kaitonga on na go so kadiyangka iron.

Ika tlo: so Kapiyapiya.

go sukaniyan so kasimba angka ko ALLAH TA-ALA (miya sotisoti) sa paratiyaya na go kapananang kopan sa datar o bangka puka ilai, sa apiya ding ka pun puka ilai na aya mata-an na puka ilai ka niyan, na aya karaya ganan na giyang koto a gudamang kaon na go kang galubukang kaon sa si-i maca titayan ko sabdan o Rasolallah Mohammad e sallallahu alaihi wa sallam, na go diniyan anan masopak.

go miyarangkom iyan a kalangolongananan a miya aloi a kabubutowan sa Agama a Islam, ka katotokawan a mata-an a so Islam na sabun sabunar inator iyan so kapagintao o kipaga agamaon sa pitang gisa-an ago ping groupo ko sai a pakang gai kiran a gona si-i ko kappagintao iran sa dunya na go sa Alongan a Maori, sa pikai niyan so kapangaroma na sarta a ini pangoyatiyan anan, go kiyaram iyan so ka sina (kasubo), go so kapliwat (kakharoma a o mama ko isika mamaniyan), goso kalangolangowan a mga rarata, go ini paliyogat iyan so katotonganai, na goso kipkalimo-on ko mga pobri ago so mga miskin na go so kapsiyapa kiran, go datar o kini paliyogat niyan ago kini pangoyatun iyan ko kalangolangona paparangayan a mapiya, na go kiyaram iyan go ini pana paos iyan so kalangolangowan a paparangayan a marata, go piya kai niyan kiran so kasokatan a mapiya po-on ko masa a kandagadagang, odi na masa a kasokaya, goso salakao san, go kiyaram iyan kiran so kapriba (katobo), goso salakao san a kandagadagang a makaookit sa haram, go so sai a mapapadalumon so kapaltika odi na so kapsapngi ko pa-awing o dagangan. go dataranan mambo so kiya imolngi o Islam ko kambidabida-an o mga manosiya si-i ko katito ko lalaniyan, goso kapsiyapa ko mga kabnar o mga salakaokiran, sa ini goris iyan so mga siksa a pakasapar si-i ko saba-ad pupanga sosogok a maca tata-alok ko kabnar o ALLAH Sobhanaho, ibarat o Kapmortad, ago Kasina (kasbo), kapaginom sa pakaburug (arak), goso salakao san, datar o kini gorisun iyan ko mga siksa paca sapar ko kalangolangowan o kapaga niyaya-a ko mga kabnar o mga manosiya pantag ko mga rogoiran goso mga tamok iran goso kapka arasi ko bangsairan, ibarat o kapamono, odi na kapamankao, odi na katokas, odi na so kapangarasi maca sabap ko kapamuntol odi na kapriringasa odi na so kakowa-a ko tamok sa di maka okit sa ontol, ka giyang kanan a mga kasiksa-an na maca sasakto ko kasala-an a kasala-an a kuna oba sosobra na go kuna oba kokorang, go datar mambo o kiya atoraniyan ago kiya

diyangka-aniyan ko ndolonan o pagtao ago so parinta, ko kini paliyogatun ko pagtao so kapangongonotan asar mambo ka kuna oba ika dosa ko ALLAH, go kiyaram so kaliyo ko kadato o parinta sabap ko kap ka adun o kabinasa-an a birambirambit go da purambirambit.

go kapakai si-i sa kaposanai a taro-on tano a mata-an a so Islam na sabunsabunar mabubukus iyan so kappanagombalaya na go kappagadna ko kakokoyamputa a tito, na goso galbuk a tito ko dolonan o Oripun ago so Kadnan iyan, goso dolonan o manosiya ago so kapagingud ko kalangolangowan o piasokowaniyan, ka da-a pud ko mapiya a pud ko paparangasyan agoso mga dadabiatan abadi toro-on ko pagtao nago pangoyatan siranon, go da-a pud ko marata si-i ko paparangayan ago dadabiatanabadi paki iktiyari ko pagtao na go isapariyan kiran, sa pud dun anan ko sai a kapapayagan sa katatarotop a giyan kai a Agama na go kapiya niyan ko kalangolangowan o balabalaon.

go so langowan o podi na go banto gan na ruk o Kadnan o langolangowan o mga ka-adun.

ini togalin sa basa Muranao i: Abdullah Hadji Ali Monib.